

Бр. I.

Београд, јануара 1903.

Год. I.

РУДАРСКИ ГЛАСНИК

ЛИСТ

ЗА РУДАРСТВО И РУДАРСКУ ИНДУСТРИЈУ

Власник и уредник

Петар Д. Илић,
рударски инжењер.

БЕОГРАД

Штампарија Савић и Комп., Космајска ул. 16.
1903.

САДРЖАЈ:

- 1) Проглас.
- 2) Поглед на наше рударство К. О.
- 3) Грађа за рудна лежишта у Србији.
- 4) Аустралиска Азија но Шмајсеру од Пет. А. Илића.
 - 2) Das Glimmerschiefergebiet der Goldkoppe Руд.
 - 6) Рударско-правна питања.
 7. Рударска терминологија од Благ. Ил. Степ. и Миш. р. ин.
 - 8) Рудничка продукција у Србији.
 - 9) Пројацца метала и угља у свету.
 - 10) Нове књиже.
 - 11) Вести.

Бр. 1.

Београд, јануара 1903.

Год. I.

РУДАРСКИ ГЛАСНИК

ЛИСТ ЗА РУДАРСТВО И РУДАРСКУ ИНДУСТРИЈУ

ПРОГЛАС

Већи део нашег света, навикнуг да гледа главни наш привредни извор у пољопривреди, коју нам ствара повољно поднебље и плодна наша земља, није још доспео до прилике, да потпуно схвати појам и значај једне од најглавнијих привредних грана у земљи, за коју нису потребне те природне благодети. То је она привредна грана, која се развија из мрачних, земних дубина износећи свету рудно благо из утробе наше земље. То је рударство.

Рударство је створило гвожђе и угаљ, који су по својој употреби овладали светом, јер је њихова улога у светској радиности огромна и њихов значај по свеколики данашњи напредак велики. Гвожђе посредује саобраћај преко земље и мора, проноси човечије мисли муњевитом брзином у најдаље крајеве, даје разноврсна и безбројна средства и оруђа за све послове по свима гранама људског живота, и т. д. Угаљ пак као гориво даје могућности, да се гвожђе истопи и преради и у разним облицима пусти до бескрајне употребе: од највећег наковња и чекића, од неколико хиљада кила тежине, до мајушне иглице. Гвожђе и угаљ подигли су данашњу масу фабрика и топионице, које су задимиле Европу и Америку. Они су створили занате, трговину и свеколику данашњу индустрију, у којој стално чине највећи обрт својом продукцијом.

Рударство је створило и ствара и мноштво других рударских производа, који по значају и

вредности својој долазе у ред битних потреба људских.

У срећним земљама, где је привредна политика предњачила, тамо се тежило што живљој рударској производњи. Тако је тамо рударство хватало све дубљег корена и поступно стварало јаке произвођачке центре, који су доносили економско јачање држава и народа — тај основни услов за њихово културно напредовање. Тако су постала снажне и моћне државе. Тако су постале силне и богате Енглеска и Сев.-Америчке Државе.

По нашој земљи налази се маса расутих стarih, рударских радова још из римског доба. Резултати истражних и испитних радова на овим остацима старог рударства уверавају нас, да је наша земља привлачила старе народе својим богатством у рудном благу, и да то исто богатство и данас представља богате и повољне рудне терене за успешно и корисно рударство. И историја нашег народа казује нам, да су наши стари краљеви све своје богатство црпели из рудног блага наше земље, и да су само отуда могли подићи и оставити своме народу толике задужбине. Ипак за то и поред толиког богаства наше земље, ми увозимо по скупе новце са стране скоро све рударске производе и њихове продукте, почев од највећих машина, вршалица, плугова, сејалица, жељезничких шина и т. д. све до најснијуших клинаца, угља, бакар, олово, цинк, калјај, сребро, злато и т. д. све метале и њихове израђевине. И тако смо поред толиког нашег природног богатства у угљу и свима металима, потрошачи страног угља, страних метала и њихових продуката као потребних намирница. —

Доиста је крајње време, да се једном обрати озбиљна пажња и на економску страну ове земље, јер само економски јака и независна, биће моћнија и снажнија за решавања великих задатака, који јој стоје на дневном реду.

У тој цељи треба да се користимо првенствено свим овим повољним приликама, које нам сама природа нуди, па смо онда приступили и извођењу програма наше привредне политике, која само срећи и благостању води.

Овој светој дужности одужићемо се, ако на овој благословеној земљи оживимо стару рударску радиност, па створимо модерно рударство, које ће подигти нашу домаћу индустрију и тако не само подмиравати наше домаће потребе, но створити велики привредни извор и држави и народу.

Ну, наше рударство налази се још у повоју, не толико због тога, што је тек неколико десетина година од његова почетка, колико и нарочито за то, што кораци, којима се оно креће, нису сразмерни времену његовог развијања. Без сумње, биће томе много узрока, али су ови мањом остали непознати и неиспитани, а тек по кад-кад неки су се могли и на јавности запазити, ма да су и тада остали нејасни и необјашњени. Нарочито последњих година почела су избијати на површину, а мањом од стране мање посвећених у рударству са недовољним познавањем ствари, врло важна питања из рударске струке, која засецaju врло дубоко у моралне и материјалне интересе рударске, и узимати тон дискусије, који је могао више штетити но користити рударству. Услед таквог стања ствари морала је бити осетна последица у рударству у томе, што су се поступно стварале све теже прилике за анимирање страних капитала, без којих се наше рударство не да ни замислити; а с тим у вези погоршавали су се битни услови за користан и истрајан рад нашим домаћим, рударским предузимачима, који су се материјално ангажовали за рударске послове у толикој мери, да с правом и оправдањем рачунају на финансирање својих објеката. Тако је стагнирало наше рударство често пута у најтежим фазама својега развића.

С друге стране оскудица у трајној и одређеној рударској директиви била је главни узрок, те се није могла одржати потребна континуалност у државним, рударским предузећима, а још мање створити трајна — и систематска радња на њима. Кад су ови битни услови за корисно и рационално рударство оскудевали, морали су сви државни покушаји на рударству остати више мање неуспешни. Отуда је једном морала наступити и непријатна, али природна последица, да се је држава поступно повлачила из рударске, предузимачке акције, докле најзад није остала и без једног свог рударског предузећа. Шта више, она је морала напустити и оне руднике, на којима не би требало прекидати радњу бар из народно-економских обзира, о којима се озбиљно води најстрожег рачуна у свакој напредној земљи.

Интерес нашег рударства императивно налаже, да се у њему чује глас позваних, надлежних и компетентних фактора, како би се сви узроци његовог ометања и застоја што подробније испитали и по могућству отклонили, па да се на тај начин очува углед и достојанство његово, који му одређују важно и угледно место међу осталим привредним гранама у земљи. Та дужност пада у део нашим рударским стручњацима на првом месту, јер они имају директног или индиректног удела у сваком успеху и свакој недаћи рударској. Због тога на њима лежи у првом реду морална одговорност за сваку пропуштену прилику, у којој се њихова прва реч треба да чује у одбрану рударских интереса и угледа нашег рударства. Али, ма колико воље и труда они улагали, да одговоре свом високом позиву, њихов рад може да остане без осетна утицаја, ако само међу њима не достаје јединства, које има да даје тон и импулс њиховој струци. Дањашњи, наши, рударски стручњаци, ангажовани у ранијим и садашњим пословима рударским, радили су и раде

сваки, колико који може, према приликама, у којима се налази. Колико су пак урадили, а колико и данас раде на свом задатку, то је редовно остало, као што и данас остаје, искључиво само у оквиру званичне администрације. Према томе, јавно заинтересовано мнење није имало до сад прилике, да прати и цени рад ових људи, да сазна шта више и прилике, под којима се наше рударство налази са свима његовим успесима и недаћама.

Ово је довољно, па да се одмах запази велики недостатак у нашем рударству, на који се није хтела или није могла довољна пажња обратити.

У свима културним земљама постоје нарочита јавна гласила за рударство, у којима се редовно износи поступно кретање рударства и његове индустрије. Она су живи израз рударства у једној земљи, јер из њих дознајемо, како се где и у ком правцу креће рударска радиност; шта припомаже њеном правилном напредовању, као и шта су узроци њеном застоју; једном речи: у њима се огледа ступањ и савршенство, до којег је дошло рударство у једној земљи.

Ето, шта дакле, не достаје у нашем рударству, а то је *јаван рад* на њему, који би једино дао прилике и могућности, да се и у јавности прати и оцењује развој ове привредне струке, као и рад надлежних и меродавних фактора у њој. Само на тај начин могао би се уочити и отклонити сваки узрок и ометња, а нагласити и одређивати тон и правац правилном и корисном напредовању нашега рударства.

Јаван рад зближује и уједињује раденике на пољу њихове струке, па ма колико и буди којим поводом они били удаљени, а зближени и уједињени могу фактички више допринети заједничком послу, коме су посвећени, а од кога држава треба да очекује стварне користи.

То је главни повод, који нас је побудио, да од ове године покренемо први рударски лист у Србији; а из напред изложенога лако је увидети, шта се може очекивати и у програму његовом.

Лист ће носити назив „Рударски Гласник“. У њему ће се првенствено пратити кретање наше рударске радиности у земљи, где ће се износити локалности истражних и експлоатационих радова, правац, смисао и значај предузетих послова, вредност дотичних терена, са свима приликама, под којима се они налазе, као и поједина стручна мишљења о њима и т. д.

За тим ће се износити важније појаве из рударства страних, културних држава, које су од вредности како по наше, тако и по целокупно, опште рударство.

Расправљаће се са научне и практичне стране питања свих наука, које улазе у област рударства и његове индустрије (топиоништво и др.), нарочито из рударске хемије и практичне геологије, а првенствено она, која се тичу наших рударских прилика и проучавања наше земље са рударско-геолошке стране.

Доносиће се крегање пијачних цена рударских производа са важнијих светских пијаци, статистички подаци из рударства, реферати, књижевни прикази из наше и стране рударске књижевности, рударска терминологија, објашњења разних административних прописа, као и важнијих, законских одредаба, огласи, дописи, питања и одговори — у колико се рударства тичу.

Једном речи, сва питања из рударства и рударске индустрије налазиће места у овом листу са најстрожом објективношћу.

Поред тога реферисаће се угледним, страним, рударским листовима о садржини појединих бројева, а ствари од веће вредности саопштаваће им се према потреби у изводу или потпуном преводу. За сарадњу пак на листу биће приступа сваком

стручњаку и пријатељу рударства по питањима, која су обухваћена програмом листа.

Лист ће излазити један пут месечно, величине два штампана табака.

Цена листу на годину биће за Србију 24 дин., а на пола године 12 дин. За стране земље пак ова цена рачунаће се у златној монети.

Претплату као и рукописе са плаћеном поштарином ваља шиљати потписаном, који ће бити власник и уредник листа.

13. јануара, 1903. год. Београд.

Петар А. Илић,
рударски инжињер

ПОГЛЕД НА НАШЕ РУДАРСТВО.

И ако у нашој земљи има пуно трагова старог рударства из времена, кад још не беше Срба на Балканском Полуострву, пак наше данашње рударство датира тек од друге половине прошлог столећа. Но то не сме одмах значити, да Срби дотле нису ни знали за рударство. На против, поред много старијих рударских радова још из римског времена, налазе се и такви, који нам упоредо са историјом нашег народа, представљају јек српског рударства из доба Немањића, па све до последњих дана наших деспота. Овај историски факт, у вези са траговима још старијег рударства у српским земљама, даје нам доказа о њиховом рудном богаству, с једне стране и с друге, да је код нас цветало рударство само у доба државно-политичког цвetaња. За време нашег робовања под турским јармом код нас је стагнирало рударство, јер Турци, и иначе конзервативни, нису волели никакав напредак, па нису ником допуштили да га у њиховим земљама предузима. Тек за време аустријске окупације настаде једна читава инвазија рударска по нашој земљи; а после тога са Карађорђевим устанком почине се рударски рад на Руднику и то највише ради олова, које је требало за куршуме против непријатеља, али и ово у врло малом размеру.

Према овоме је објашњива овако доцна појава нашег данашњег рударства, које тек од Милоша Великог хвата корена и лаганим корацима доспева до стадијума, у коме се данас налази.

Но у свом почетку оно је имало да се бори са много препрека, које му нису давале маха, да се одмах крене правилно и успешно. Поред много чињеница, које му условљавају правилан и рационалан развитак, његова техничка страна заслужује нарочиту пажњу. Стоји так и то, да је и све техничко знање без потребних материјалних средстава илузорно, као и ово обоје — без саобраћајних средстава, или ово све троје — без добре прође рударских производа. Најзад, на све ово скупа биле би од осетна утицаја друге недаће, које би произлазиле из непотпуних, двосмислених или врло крутих одредаба законских, којима би се јоп придружило и субјективно примењивање њихово. Дакле, поред свију других, потребних у слова за напредовање рударства, неизоставно су потребне уређене рударско-правне норме, јер се њима утврђују права и дужности рударске, које трећа да воде корисном и успешном раду.

Наша држава вољна, да одмах, после свога политичког ослобођења, створи потребно земљиште за домаће рударство, ангажовала се најпре сама са својим капиталом. И Мајдан-Пек је био први објект, на чијем је рудном благу она учнила покушај своје радиности. Али на том првом свом предувећу претрпела је тежак удар, који је стао знатне и моралне и материјалне снаге њене. Поред свих бар за оно време повољних услова за интензиван и лукративан рад, а нарочито богатих рудишта, поред јаких техничких снага, са пуно воље и одушевљења за успешан рад на првом српском руднику, — удес је хтео, да се стицајем нарочитих прилика, морао овај објект издати странцима под закуп; а рујине државних колонија: Чекића, Рајкова, Грабова, Бакарнице Јулијане и делом Дебелог Луга, стоје и данас као траг првог државног неуспешног покушаја рударског. Да тога није

било, као и доцније судбе Мајдан Пека, што је претричео преко себе неколико разних, неозбиљних, страних закупаца, он би извесно, судећи по првим државним радовима на њему, данас представљао одређенију перспективу.

Друго државно, рударско предузеће било је у Подринским Рудницима. Ту се најдуже одржала државна, непрекидна радња, а тек пре 2 године дана, услед тежих финансијских прилика, обустављена је; но ове године она ће се понова наставити. На овим рудницима држава је била срећније руке, ма да су п ту, с једне стране варџање буџетске могућности, а с друге много других узрока реметили сталност и континуалност систематских радова, који би имали раније да доведу жељеном успеху.

Трећи рударски објект крунисао је државни труд и жртве на рударству, а то је Сењски Рудник. Ма да је и он преживео доста фаза, у којима су се савлађивале разне недаће и тешкоће, ипак се успело, да се његов дебео слој добра угља правилно раствори, и спреми за експлоатацију, а доцнијом сталношћу у извођењу експлоатације угља одржи облик и вредност модерног рудника.

Сем тога држава је с времена на време, кад год је ималаовољно материјалних средстава на расположењу, предузимала и разне истражне радове.

Овим предузимачким радом, она је предњачила рударским послом. Тиме је до данас задобила масу својих грађана, који су се живо запитересовали за рударска предузећа и код којих се рударски, предузимачки дух већ развио у толикој мери, да је већим делом, благодарећи само њиховој, приватној иницијативи, велики део страних капиталиста анимиран за истраживања и експлоатацију наших богатих рудника, за која ми немамоовољно домаћег капитала.

На тај начин створено је данашње домаће рударство, данашња рударска радиност, која је од значаја по јачање државно и народно-економске снаге у земљи. Према самом том факту поступак наше др-

јаве у овом послу, ма и са повременим и парцијалним недаћама и неуспесима био скопчан, био је коректан и оправдан, јер је допринео општој, државној и народној користи.

Као што се види, државно, предузимачко учешће у рударству има осетних и корисних последица, али и то може бити само до извесних граница.

И ако је самим рударским законом држава резервисала и себи право предузимања рударског истраживања и експлоатације, то не треба да значи, да је она тиме себи резервисала и улогу у утакмици, која се јавља као одлика предузећа сваке врсте. На против, државно, економско начело диктује јој, да она ствара новољан терен својим грађанима за њихову међусобну утакмичку борбу у свима, па тако и у рударским пословима, па да тако створи што већи предузимачки контингенат у земљи, јер се само тако подиже благостање њених држављана, од којега непосредно зависи и благостање државно; а да само у специјалним стучијима и сама предузима послове, када јој то искл. нарочити или народно-економски интереси налажу.

Доследна том начелу, наша држава је остала на висини свога позива у рударским пословима. Предузимајући разна истраживања руда и конопова у земљи, није имала никакву инспекулативну, већ искључиво народно-економску политику, да не испитане крајеве оживи радионишћу, коју су приватни врло радо прихватали и развијали у већем размеру, но што би за то и држава могла свуда доспети. Доследна је била својој задаћи и на експлоатацији рудника, које је сама својим трудом и средствима отварала. То се дајасно видети на сва три њена рударска објекти, које смо напред напоменули.

Мајдан - Пек је под последњим закупцем долазио све више у критично стање. Кад се је држава уверила, да се нерационалним радом може оштетити и запустити, била је принуђена 1901. г. да га од закупца одузме и сама продужи рад на њему. И ма да је успеја,

да на овом руднику поврати правилну радњу и отвори корисну експлоатацију, ипак га је вакон две године, крајем 1902. г. понова издала под закуп, чим су се за њега појавили озбиљни ћуди са већим капиталом, какав држава нема, а какав је за разграничену радиност руларску у Мајдан-Пеку потребан.

Сењски Рудник, који је држава отворила ради наших жељезница, уредила је и спремила модерно за рационалну и корисну експлоатацију, али имајући на уму сврху, ради које га је и створила, није га задржала у својим рукама, већ га је уступила Дрекцији Државних Железница за искључиво подмиривање потреба наших жељезница. Тиме је држава, одговарајући своме позиву, у служби својој домаћој привреди, уштедила велике ишлатке за стране угање и обезбедила наше жељезнице за дуги низ година добним и јевтиним горивом.

Са Подринским Рудницима стоји друкчије: Пре но што је почела држава тамо да ради, окони сељаци увек су се бавили вађењем оловних руда са тамошњих рудишта, које су сами примитивно точили па добивено олово продавали. Они су дакле још ранije на слободном рударењу налазили виште мање стајног занимања, које их је делом одржавало, да могу економски опстати у оним врчетним, каменитим и где — где, тек по цепто родним прелелима. Кад су се пак према донесеном закону рударском захтевали нарочити услови за истраживање и обделавање руда, морали су ови сељаци престати са радом на рударским пословима, јер нису могли одговорити прописима законским. У таквом случају држава је појмила своју дужност, па је сама предузела рад на рудничким овога краја и тако очувала комад хлеба овим људима. Тад им је шта виште дала прилике, да дођу до одређеније зараде на истом послу, који су пређе сами предузимали.

Подрински Рудници, по вредности и природи тамошњих рудишта, представљају такве објекте, за које би био потребан много већи капитал од онога, којим

држава тамо располаже. С тога се тамо, поред још неких узрока, и после толико година непрекидног рада још није дошло до жељених ресултата. Али, та околност није смела, нити сме утицати на истрајност у државном предузећу у овом крају, јер одржана радња на тамошњим рудницима има посредног успеха у економском одржавању оконих становника, које је сама природа и по положају и њиховој традицији упутила на овакве прилике и начин живота. У томе се огледа досадашња стварна корист од рударства у Подр. Рудницима. Тек на крају претпрошле године настутили су били неки финаниски разлови, да се обустави свака радња у Подринским Рудницима, и тако је целе 2 прошле године било врло критично стање овладало код тамошњих становника. Но почетком ове године њихова срећа опет им се окренула, јер је држава тамо понова наставила рад. Нар.-економ. обзири били су и остају главни разлог, да држава, у оскудици приватних већих капитала, никако не прекида рударске радове на рудницима, који и иначе заслужују велику најињу, а у насеобини таквог становништва, које је мањом на рударство упућено. —

Данашње наше укупно рударство у Србији броји 41 рудник и то;

1.) на злату	2
2.) на олову и сребру . . .	8
3.) на бакру	3
4.) на антимону	3
5.) на каменом угљу	5
6.) на мрком угљу	8
7.) на лигниту	4
8.) на мермеру	2
9.) на литограф. плочама .	1
10.) на воденичном камену	2
11.) на лапорду за цемент	3
<hr/>	
Свега . . .	41

Истражних права има и то:

1) Искључивих права истраживања	10
2) Простих права истраживања	15
3) Простих права истраживања, која чекају на ограничење за искључиво право истраживања	3
	<hr/>
Свега	28

Како о рудницима, тако и о свима овим правима истраживања, биће говора у доцнијим бројевима, као и о теренима, на којима је тражено присто право истраживања.

K. O.

ГРАЂА ЗА РУДНА ЛЕЖИШТА У СРБИЈИ (ERZLAGERSTÄTTEN)

За изучавање рудних лежишта нису довољни само рудни изданици, онакви, на какве се у природи наилази јер се на њима, сем каквоће рудне, скор, ништа више не види. Кад се пак они радом у толикој мери отворе, да се може дознати природа и карактер рудишта, као: њихов правац пружања, нагиб, дебљина, минерализација, повлата, подина, генеза и проценат корисних минерала њихових, од кога зависи рентабилитет рада на њима — тек тада се добија права слика рудишта или тачније казано: опис рудних лежишта. Ну, овим радом може се показити, да се руда на свом изданику јавља у незнатним количинама, или обратно, да је има довољно, но је она сама по себи тако мршава, да нема никакве техничке вредности, те је у оба случаја и такво рудиште без икакве вредности. С тога се пре овог претходног рада на самом рудном изданику не може још ништа прецизно и поуздано тврдити о појави рудишта. Још мање може бити речи о руди или рудишту на оним местима, где се само рудни знаци јављају, као што се често греши и пада у заблуду о појму руде и рудишта.

Сем тога, за тачно познавање рудишта, потребно је штудију вршити на лицу места, где се оно на-

лази, јер се само тако могу запазити сви потребни подаци за тачан опис рудног лежишта.

Последњих десет година у служби нашем рударству, долазио сам до могућности, да нешто по званичном, а нешто по приватном послу, разна наша рудишта у Србији посетим, а нека и по два — три пута. Сваком могућом приликом старао сам се, да што подробније схватим њихову појаву, по којој се цени и вредност њихова. Наравно, да се у свакој прилици није могло доћи до жељених података, јер за њих на већем делу наших рудних терена оскудева довољан размер радова. Према томе су описи таквих места остали непотпуни и махом базирају на основи вероватноће; или и такви заслужују пажњу бар у толико, што ће дати повода истражним и испитним радовима на дотичним местима. Где је радња пак на отварању рудишта јаче развијена, ту се могло доћи до формалног описа рудног лежишта, по коме се с поузданошћу може закључивати о вредности рудишта. С тога ћемо са оваквим описима почети.

1. Антимонска рудишта.

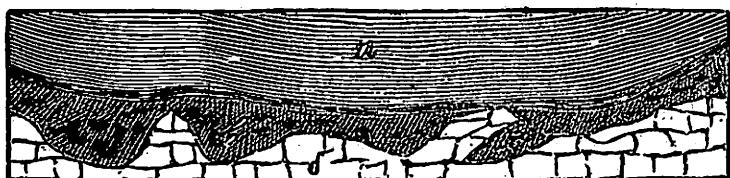
Највећи државни радови на антимонским рудиштима били су у атару села Зајаче, среза јадранског, округа подрињског. Но они су били ограничени само на богату антимонску руду, која се лакше и јевтиније даје топити и у метал израђивати, а мршава руда остајала је у руднику недирнута. С тога се приликом таквих радова нису могли имати потребни подаци за штудију ове рудне појаве.

Да би се на овим рудиштима отворила рационална експлатација, за коју држава није располагала потребним капиталом, она их је године 1896. издала у повластицу једном акционарском, француском друштву.

Ово друштво одмах је подигло нарочиту пећ, за прераду не само богатих но и сиротнијих руда, којих тамо у већој количини има, и отпочело експлоатацију; и тек овим радом могла се указати прилика, да се

проучи природа и карактер ових антимонских рудишта и тако објасни њихова појава.

Главни експлоатациони радови отворени су на месту званом Заворје. Рудиште се пружа на непосредном контакту кречњака и аргилозиста, те тако добија облик формалне слојасте жице (*Lagergang*), ма да

(Сл. 1)

не траје испрекидно, јер се често шиљасто завршује и испчезава, па мало за тим опет се јавља и отвара (Сл. 1.)

Рудни камен је кварцевита маса, боје мрке и црне, формалног хабитуса оконог кречњака; већим делом је тројкастог изгледа са рогњастим преломом, а негде се састоји из засебних партија издученог кварда — боје загасите.

То је у ствари мајом толико силификована кречњачка маса, да се траг ове дознаје само хемском анализом. Ово је већ довољан знак, па да се с поузданошћу закључи, да овде минерални раствори нису увек наилазили на готове и парађене пукотине или друге празне просторе, као што би се то дало извести по облику рудишта, већ да су продирали кроз кречњак и супституцијом његове масе, депоновали своје минералне састојке.

Према овоме би се најмање могло извести, да је ово рудиште *рудни слјв* (*Lager*), већ да је то доказано *епигенетично*, и великим делом *метавоматичким путем образовано рудиште*. У прилог овоме иде и облик жичне подине. То је компактни кречњак, али врло неравне површине; час су удубљења, а час купасти израштаји.

Нарочито су интересне ове купе на подини, кад се сав рудни камен повади, па оне остану са тако правилним обликом, да личе на вештачке израђевине.

(сл 1.). Због тога и варијају правац пружања (Streichen), пад (Fallen) и дебљини рудног камена.

С тога би овде могла бити реч само о делимичном правцу пружања рудилита, а о генералном тек онда, кад би се на основи већих извршених радова ухватали узајамна веза ових растурених рудних издањака. То исто вреди и за пад рудишта. Дебљина пак њинхова креће се од 1 преко 3 — 4 метра, а негде је и 5 — 6 метара.

Пада у очи одсечна и јасна гранцица између рудног камена и подине; тек местимице има случајева, где је прелаз једног у друго тако постепено представљен, да се та одсечна граница губи.

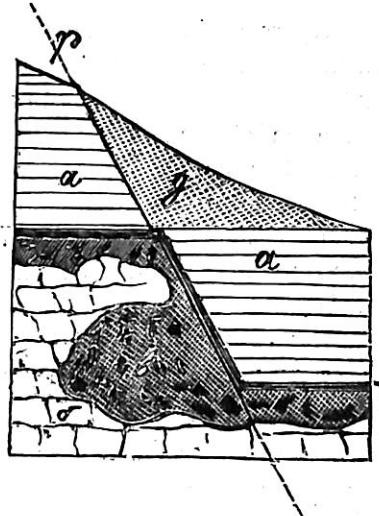
Жична повлата је скоро редовно аргилошист, који је често толико распаднут, да се тешко одржава у слемену; понегде се јавља као његов сквиваленат шкриљасти кречњак, а кад се овај компактан јави, онда значи, да се ту рудиште увлачи у удубљења кречњака, у коме је тај исти кречњак у подини и повлати жичној. За ово је лен и инструктиван пример, кад се у таквом случају нађе на раселину у повлати, која није тако редак случај, па привидно изгледа, као да повлатни шкриљац прелази у једар и компактан кречњак, а да изнад овога друго рудилите настаје, док је у самој ствари то све једно исто рудиште.

Најзад, бива али ређе, као што је то случај у долини реке Штире, да се у повлати нађе на трахит, који је обично до каолинасте масе распаднут, и као такав даје лен материјал за керамичке потребе. На контакту његовом са рудним каменом налазе се ситнији и много правилније образовани кристали антимонита, но што је то иначе случај. Већ само по томе закључује се, да су ово секундарни образовања.

Минерализацију рудног камена састављају антимонити у приткама, који су мајом у агрегатима разног, а највише бокорастог облика и оксидне антимонске руде: валентинит, сенэрмонтит и жућкасти, земљасти оксид антимона (Antimonoscker), талк и у лепим кристалним облицима: стронцијанит, кварц, калцит и

сумпор. По овом рудном камену само местимице наилази се на влакна или партије богате антимонске руде: судфидне и оксидне, које по где-где имају и приметних задебљања, а то је обично у излокама, удубљенима кречњака, где је свакојако било више прилике за јачу концетрацију минерал. раствора.

Иначе је сав рудни камен мањом само прошаран ситним партијама антимонске руде, те због тога као такав представља тако звану средњу и мршаву руду. У њему се често наилази на рупчасте одломке кварцне масе, која оваквим својим обликом показује првобитно лежиште излоканих и однетих рудних кристала.

(Сл. 2)

а. б. в. г. као у сл. 1; д. осаднице; р. раселница

Горња слика (сл. 2) представља профил описаног рудишта на раселини (р), која је по својој појави претходила стварању рудишта. У таквом случају су веће партије руд камена — чиста кварцна маса.

Односно проценталне садржине антимона у овој руди вреди овомико напоменути:

У рударској лабораторији извршене хемиске анализе поједињих рудних одломака са овог антимонског рудишта могу бити само једног минералашке вредности, јер су за њих обично узимаје пробе богатије руде, које према пространству рудишта имају само у малој количини. С тога је по тим анализама, које је вршио хемичар пок Прљевић, процентална садржина антимона око 60 %. Међу тим, од практичне је вредности одредили просечну количину овог процента у руди, која се преређује. По анализи топионичке лабораторије у Зајачи тај проценат антимона износи око 10 %.

(наставиће се)

АУСТРАЛСКА АЗИЈА.

ПО ПИМАЈСЕРУ
од Пет. Ар. Илића,
ред. ник.

Аустралија са Тасманијом и Новим Селандом заузимала је 1895 и 1896. год треће место у светској производњи злата, дакле, одмах после Африке, која је долазила за Сједињеним Државама. Та околност дала је повода Шмајсеру, прајском вишем рударском саветнику, да напише читаво дело о тим богатим земљама, које је угледало света 1897. год. Али за тај посао дошао је до могућности својим путовањем у ове земље. Позван од неких енглеских друштава 1895 год. узме једно-годишње одеуство од своје владе, и крене се јуна месеца те године из Немачке преко Бриндизија, Суецда, Адена и Коломба у Западну Аустралију. На тамошњим златним рудницима остане 5 месеци, за тим пређе у Викторију, одавде у Тасманију, на јужно, па на северно острво Новог Селанда и опет у Аустралију. Понтић је у овим земљама, обишао главније златне руднике, окренуо је преко острва Само-а, Тихим Океаном на Америку, и одаље вратио се у Немачку јуна месеца 1896 год.

Поред свег једногодишњег обилажења ових богатих делова света није могао доспети, да све оно, што је у поменутом делу изне, лично на терену види и испита, већ се служио разним писцима, који су наиста места слична путовања предузимали и о њима велике расправе написали. Но он се и сам још напред ограђује од сваке примедбе, која би му се учирила због непоузданости у многе од ових писаца, који су мањом искључиво само ради рекламе оптимистички ствари представљали. С тога наглашује, да се је мањом и с поузданашћу служио званичним извештајима колонијалних управа у Аустралиској Азији, као и геолошким и рударским подацима такође званично пријраним, — ма да је потребно још много снага и времена, па да се многи непознати геолошки односи у овим земљама проуче како треба и колико је потребно.

Ну, богатство ових земаља одмакло је још даље, но што је било 1895. и 1896. год. Ово је поступним јачањем одјекнуло 1899. г. у највећој пролукцији злата на целом свету. Тада је Аустралиска Азија продукоvala 18.500 кгр. злата у вредности 78,755.372 фунти штерлинга, докле су Сједињене Државе, које редовно заузимају прво место у светској пролукцији злата, те године заостале на трећем месту.

Ова околност даје нама повола, да према Шмајсеровом делу изнесемо Аустралиску Азију и нашем читалачком свету; а пошто је рударство било главни мотор, који је данашње насеље и радионост у овим земљама створио, а све даље још већу перспективу на тамошњу много сјајнију будућност ствара, свакако је од интереса ма и површино упознати се и с приликама, под каквим се гве земље налазе, да би се могло оценити: с коликим незгодама култура има да се бори, па да оживи дивље и непознате делове света, у којима иначе лежи велико природно благо скривено.

С тога, пре него што пређем на геолошке и рударске односе, изнећемо у кратко: географију, историју, привредне односе, начин живота и друге знаменитости ових земаља. Сем тога вредно је напоменути, да Шмајсер под називом „Аустралиска Азија“ подразумева континент Аустралију, острво Тасманију и острво Нови Селанд, — као што се то већим делом и у Енглеској узима.

I

Географија, Историја и привредно развиће Аустралиске Азије.

I. Аустралија.

Површина њена износи 7627832 кв. км. што чини од прилике $\frac{3}{4}$ Европе. Највећа њёна дужина износи 4300 км. а највећа ширина — 3180 км. Окружена је Индијским и Тихим Океаном.

Земља је бреговита, махом са висинама од 5-600

мет. Највиши врх достиже 2241 м. Источна страна уздигнута је јаче од западне. Благи нагиби целог континента окренути су мањом ка средини његовој. О једне стране то, а с друге оскудица у високим бреговима, који би прелазили северну границу, отежавали су прилике, да се тамо развију речни сливори. При ретким, али јаким кишама вода обично понире у коритастим теренима.

Клима је по географском положају ове земље — тропска.

Кише падају на С. лети, на Ј. и ЈЗ — зими, а на ЈИ — у свако до а године, али мањом у јесен. У средини континента кипре падају врло неправилно; повремено пак — трају врло дugo јаке буџице. Снег се може наћи само у Викторији — по висовима аустралиских Алпа.

Температура — средња, годишња варира између 17° до 27° С. Највиша је од 36° до 41.5° , а најнижа — од $+2^{\circ}$ до $+5^{\circ}$.

По средини континента природа је подесила врто повољну промену температуре, јер после јаке желе наступа обично хладовина и обратно.

Непогоде нису тако честе. Оне се у унутрашњошти јављају и као јаче олује са приметним расхлађивањем ваздуха. Вихори су тамо врло интересни, јер се јављају врло често и дижући масе песка у вишину, мотају га у разним фигурама.

На ЈИ и ЈЗ континента, а где — где и на југу клима је толико повољна за живот, да тамо многи одлазе ради одмора и освежења душе и тела.

Ма да је тамо чувени ботаничар барон, Милер констатовао преко 12.250 различних биљних специја, ипак за то вегетација изгледа врло једнолика. Биљке су мањом жунасте, а нарочито по сунчним пределима.

Највише је распрострто гума-дрво. Овде се налази нарочито дрвеће, које се одликује особитом јачином, и за то се изваоди као одлична рудничка грађа за јужну Африку у Витватерсранд, а као грађа

за патосање улица у Лондон. Сем тога извози се још и у Индију, Кину, Јапан и Цејлон.

Дрвета су обично усамљена; она су ретког лишћа, које је ужом страном окренуто сунцу, те је за то тамо оскудица у добрим и десетом хладу.

Тамошице дрвеће и жбуње увек је зелено, јер се на њему место лишћа на неки начин кора мења.

У пролеће се шарени разно пољско двеће са чаробним изгледом и мириром. Али то траје кратко време.

На поднодним местима успевају разне траве, које дају лепу попашу; на сушним пак — нарочито онде, где се налази плодна земља, помогло се артејским бунарима као у Neu Süd-Vales и Викторији..

Урођене животиње су ретке. Од сисара су торбари најјаче заступљени. Од зверова је чувена једна врста паса. Перијате животиње, као што су: голуби, славуји, папагаји, шумски фазани и шеве налазе се по жбуновитим честама, а по речним местима виђају се црни лабуди и још неке пловуше.

Зелемђани су најчешћи, а у источном делу континента често се јављају и отровне змије.

Мрави су јако рас прострти, али докле они у Јужној Африци праве велике мравињке, дотле овде живе у земљи и дрвећу, прањеши по њима безброј ходника.

Највећу досаду чине мушице, које се у највећем мноштву налазе по крајевима са жбунастом вегетацијом.

Из Европе су тамо пренети: јелси, дивљи и питоми зечеви. Но ови последњи толико су се намногојили, да су постали права напаст у земљи. Због њих се морало доводити са стране и нарочито зверине, као лисице и тварови, да им их таманиши, но овај покушај не испаде за руком, јер се и у овом зверињу добила само друга врста питомачина, која је радије таманила јаја но питоме зечеве.

У опште је доказано, да су животиње, пренете из других делова света, оиле погодне по земљу. Од

ових се изузимају само камиле и коњи, који врло корисне услуге чине, ма да се је често лешавало, да су коњи одегавали у пусте пределе, где су подивљали, па се данас тамо у чопорима налазе.

ТАСМАНИЈА.

Јужно од Аустралије лежи острво Тасманија, која од прилике са Јужном Француском има исти географски положај.

Величина њена износи 64.644 q. км. Она је у опште узев планинска земља са највишим врхом 1545 м.

Клима је умеренија но на другим острвима у истом географском положају. Снег се понекде и до лета задржава.

Температура не прелази преко 26°C ., а не сплави испод -5°C .

Ваздушни талози скоро су исти, као у Аустралији.

Флора је услед јаких надежа тако бујна, да врло често од ње настају непроходни путови.

Нарочито се одликује дрво, звано *Eucalyptus*, са ојнимом 29 м. а до 70 м. висине — слично т. зв. *Sequia* у Калифорнији.

Јако је распострето мноштво цветних биљака и воћа.

Животињски свет налази се као и у Аустралији.

Високи брегови, пријатне долине, чаробне шуме, травне површине, пространа језера, чистри потоци, широке бујне реке, здраво и пријатно поднеће — дају овом острву толико чара, да овде долазе Аустралијанци не само ради освежавања, но нарочито ради поправке слаба и нарушене здравља.

Нови Селанд.

Југоисточно од Аустралије лежи Нови Селанд у Тихом Океану. Он се састоји из два велика и једног мањег острва, који се по реду називају: Северно, Јужно, и Стеварт-острво, од којих је ово последње несразмерно најмање.

Укупна величина Новог Селанда са мањим острвима "око њега" износи 272, 989 q. км. Одликује се мноштвом залива.

Он заузима од прилике исти географски положај са Апенинским Полуострвом. Слично Апенинима и овде се пружа један планински ланац преко Јужног и Северног острва у правцу од ЈЗ на СИ. Он запрећма највеће димензије у средњем делу Јужног Острва на дужини 300 км. са врховима од 2700—2800 м, преко којих се један највиши до 4024 м. уздиже. Ту је в чити снег са пространим и масивним глечерима. Дубоке и крипне клисуре пресецају ове планинске огранке уз велики шум и брујање силенх водопада.

На Северном острву је највиши врх 2000 м. На западној страни планинског ланца на овом острву протеже се плато са безброяјем вулканских кратера, који и данас раде като вулкани, фумароле, солфатаре, гајзери и врући извори. Главније реке долазе из језерских области.

На Јужном Острву пак реке су бујне само при копању снегова и јачим бујицама.

Клима је на северу Северног Острва подтропска, а на Југу истог острва, као и на Јужном Острву — умерена.

Температура — средња, годишња пење се на Северном Острву до 32° С., а пада до — 1° С.; а на Јужном Острву креће се између 28° С. и — 7° С.

Северно Острво има зими два пута јаче кише него лети.

На Јужном Острву планине утичу знатно на климатске односе. На западној страни падају пролеће, а на источкој — летње кише. Тамо је у јесен суво време. Међу тим на југу врло мало кише има у зимње и јесење доћа. У опште узев, на западној страни планинској влада четири пута већа киша него на источкој.

Повољни климатски и метеоролошки односи доприносе плодности земље. Овде се горостасно разви-

јају аустралиске, тропско-индиске и јужно-америчке врсте биљака. Путови су мањом непроходни кроз шумске честе.

Чаробност вегетације најбоље се огледа на Северном Острву и западној страни Јужног острва.

Северно Острво одликује се палмом, а његова северна страна изобилује гором, чуvenом за грађевинску потрошбу, која се извози за Африку и Европу.

На Северном и Јужном Острву протежу се простиране ливаде, са изузетном травом за сточну попрошту, и плодна земља за корисне биљке.

Животињски свет је врло сиротан. Од сисара као да је затечена само једна врста мрких пацова и мишева. Донет је јелен, а као за пакост и питоми зец, који је постао досадан онако исто као и у Аустралиji и Тасманиji. Данас су тамо заступљене све европске животиње.

Говеда и свиње дивљале су и постале права дивљач али — за одличан лов.

Змије су овде непознате. Рептилије су ретке. Птице — прилично заступљене. Парапагаји нису ретки.

При свој чаробној лепоти спољне појаве, наилази се на Новом Селанду на ужасну монотоност чим се зађе кроз мртву тишину његових прастарих шума.

— наставиће се —

Das Glimmerschiefergebiet der Goldkoppe bei
Freiwaldau, Oesterr.-Schlesien, und die
darin aufsetzenden Goldquarzgänge,
von Josef Lowag (B. u. H. m. Zeitung Nr. 52)

У овој расправи описано је рудно лежиште злата у Goldkoppe — у, а поред тога и предузимачка судбина на њему, која се на исти начин чешће и код нас јавља, па је за то овде приказујемо.

Писац разликује овде две врсте микалиста једног испод другог.

Златоносне кварцине жиже налазе се само у доњем,

а у горњем не, ма да се у њему пружају врло правилно јалове кварцне жице у правцу СИ.—ЈЗ. — као што је и правац ових шкриљаца. На пространству ових шкриљаца не налазе се никакве еруптивне стене. Тек у околини јављају се масивни гранити, који пробијају кроз гнајс, а у каквој ће вези они бити са рудоносним шкриљцима, то је за сада теплико одговорити.

Рудне жице су на изданцима само неколико сантиметара дебљине, а са дубином приметно дебљају, докле не достигну дебљину једног метра.

Изузимајући пад и правац, остали односи овог рудног лежишта у свему се разликују од оних, код рудишића у шкриљцима испод девонске формације у Вирбенталу, Енгелбергу и Дирзајфену.

Златоносни кварц у Goldkorpe — у је чврст, стакласте текстуре, отворено мрк, црвенкаст или жут са више кристаластим изгледом, но што је то случај са оним под девоном.

Злато се овде није концентрисало на контакту рудног и суседног камена као што је то случај у жицама испод девона, већ је кварц мањом ситним а кад — кад и крупнијим зрима зата упрскан.

Рудни камен одвојен је од повлате и подлоге танким слојем иловаче, али и где ове нема и тада се лако одвајају додирне масе на контакту — што већ није случај код златоносних кварцних жица испод девона.

Поред злата јављају се у овим жицама гранати, арсенопирити, лимонит и молибденит. Изузимајући гранате, који се растурени налазе, остали минерали јављају се у гнездима или друштвама. Арсенопирит садржи делом слободно, а делом везано злато. Молибденит је јалов, али његова чешћа појава наговешћује рудовитост жица. Лимонит је увек са слободним златом. Појава кончастог кварца је неповољна.

Ове жице су паралелне; пружају се од СИ на ЈЗ са падом на СЗ пресецajuћи слојеве, у којима се налазе.

Садржина зла: а варира. Крт, више зрастаје текстуре, јаче мрке или црвенкасте боје кварц са превлашком или утисцима жутих или црвених гвоздених ок-

снда садржи највеће количине злата. Проценталну количину злата писац не наводи.

Неки Saltery у друштву са цимермајстором Gröger-ом отворио је радове на овим старим рудницима, који леже недирнути од тријесто — годишње војне.

Са радом у овим рудницима од 1883 до 1890 г. достигла се дубина од 40 мет. Због навале воде и већих рудничких трошкова — Saltery је 1889. год. продао рудник једном енглеском друштву из Лондона, т. зв. „Goldkoppen Mining Comp. Limited“, које је одмах постало 12—14 неких разних стручњака Ови отпочео радњу са највећом помном и алармом.

Сва ранија постројења порушише и отпочеше све на свој начин, али брзо показале, да су пре способни за што друго, само не за рударство злата.

Пралиште, које је било у непосредној близини рудника, сместиши у једну удаљену воденицу. Машина довукопис и: Калифорније, и ако су исте могли набавити из Аустрије или Немачке. Наместиши два хунтигтонова млина, који израђиваху 20 — 30 t. руде, али толику количину не могаху из малог рудника вадити, докле не би даља отварања рудника предузели. Кад су сву отворену руду повадил, обуставили су рад 1891. год и друштво је у Лондону ликвидирало.

Дакле, такав случај не јавља се само код наел

Руд.

Рударско - правна питања.

Под тим насловом доносићемо разна питања из нашег рударског законодавства, која се у практици компликовано јављају, па захтевају нарочито, рударско — правно третирање.

Ради тога ми ћемо овде таква питања постављати на размишљање, како се када према приликама појаве, као и она, која би на нас била упућена. У следећим бројевима пак поред нових, доносиће се одговори на раније постављена питања.

Без сумње, расправе ове врсте биће од особитог интереса и за наше правнике.

За сада износимо следећа два питања:

1.) Кад се прости истражилац, пре истека првогодишњег простог права истраживања, јави за повластицу (чл. 39), али после истека тога права одустане од овог тражења (чл. 144), а се пријави за продужење простог права истраживања (чл. 23) — може ли му се ово издати (чл. 86. руд. зак.)?

2.) Како се има разумети одредба чл. 79. руд. зак. односно *неирекидног рада*: да ли се она односи на јединичне делове искључивог права истраживања (чл. 28.) и повластице (чл. 45), или на целе терене (чл. 27. 28. 45. 79. руд. зак.)?

РУДАРСКА ТЕРМИНОЛОГИЈА

од М. Ђ. Благојевића, П. А. Илића, Д. Р. Степановића и В. К. Мишковића
рударских инжењера.

Код сваког народа опажа се тежња, да за сваки посао подеси потребне термине на свом, народном језику. И код нас се на томе већ доста урадило скоро по свима наукама и струкама, али само у рударству скоро још ништа. Ако би томе био узрок оскудица у нашој домаћој, рударској књижевности, ми ћемо се радовати, што ћемо путем овог првог рударског листа што год допринети стварању и утврђивању наше рударске терминологије.

У овом послу нећемо допуштати стварање нових речи у толико пре, што наш народни језик изобилује масом потребних израза, које само треба изучити и згодно применити. Ако се при том, из оскудице у дубљем филолонском знанју, негде и огрешишмо о језиковна правила, одмах ћемо исправити сваку грешку кад год нам се за то укаже прилика, као што ћемо и судељовање на раду око овог послу радо прихватити од страна сваког пријатеља рударства.

У излагању рударске терминологије нећемо се држати неког нарочитог реда, нити би то имало каквог

особитог значаја, већ ће нам главнија тежња бити, да се што више посла савлада. Да почнемо :

Gang — жица

Erzgang -- рудна жица

Lager) слој

Flötz)

Erzlager) — рудни слој

Erzflötz)

Lagergang — слојаста жица

Пошто ошtre разлике у самој ствари између Lager и Flötz нема, ми смо за то за оба, као више — мање синонимна појма, задржали један термин.

Linse — сочиво

Nest — гнездо

Butze — трап

Stock -- склад

Trumm — жични огранак

Ausbiss, Ausgehende, Ausstreichen — изданак

Liegendes — подина

Hangendes — повлата

Zug — низ

Auskeiluug — истанчење

Zwischenmittel oder Bergmittel — јалови уметак

Störung, Dislocation — поремећај

Verbiegung — савијање

Faltung — набирање

Falte — набор

Zerreissung — раскидање

Verwerfung — раселина

Streichen — правац пружања

Fallen, Verflächen — пад

Verdruck — гњечење

Firste — слеме

Sohle — под

Ulme — страна

Schaarung — сплет (жични)

Halde — грудина

Ort — чело

Mundloch — отвор
taub — јалово

Nebengestein — суседни камен

Ganggestein, Gangausfüllungsmasse, Gangart

— рудни камен

Mächtigkeit — дебљина

(настаниће се)

Рудничка производња у Србији од 1898.—1901.

по званичним подацима.

Руднички производи	1 8 9 8		1 8 9 9		1 9 0 0		1 9 0 1	
	Количина у тонама, центима или килр.	Вредност у динарима	Количина у тонама, центима или килр.	Вредност у динарима	Количина у тонама, центима или килр.	Вредност у динарима	Количина у тонама, центима или килр.	Вредност у динарима
Камени угљ у тонама	13057	205680	21584	331283	55559	833472	44275	712350
Мрки угљ у тонама	54077	492805	69684	504711	77644	592152	99053	759673
Лигнит у тонама	26390	120870	25948	139014	22492	133598	26713	134898
Злато у кгр.							30	98881
Сребро у килр. Бакар (сирови) у мет. цент.	1394	191127	2700	507581	2500	475000	590	80750
Олово у мет. цент. Цинкане и оловне руде у мет. цент. Хромне руде у мет. цент.	1500	58500	2830	117200	1070	30210	1750	12933
Антимон (регулус, у мет. цент.)	1630	118919	?	?	1190	164339	2430	204120
Воденично камење у мет. цент.	6390	51143	4390	35322	3950	31602	2250	18036
Свега у динарима		1239046		1635011		2260373		2016943
Број раденика		1849		2070		1835		2271
Број смртних — несрећних случаја		—		—		2		1

Пијаца за метале и угљ

МЕСЕЦА ЈАНУАРА 1903.

из извештаја *B. Фолца* и. кр. трг. саветника.

Крестане цена металих, запажено на крају пр. год. падло је и овог месеца на боле.

Гвожђе. — У Аустро-Угарској обеабеђена је потрошња гвожђа машин. продуката за 3 год. унапред од стране саме државе, а од значаја је и закључени картел међу индустријалцима гвожђа и машин. радиности. — У Немачкој очекује се поред домаћих и поруџбине из Америке. — У Белгији су осигурана топионичка предузећа великим поруџбинама. — У Француској — као и у Аустро-Угарској, држава је пришла у помоћ са поруџбинама за 3 год. у напред, по ред повољног броја домаћих потрошача. — У Енглеској пијаца се исправила; очекују се поруџбине из Америке. — У Америци домаћа производња укочена оскудацијом у горину и транспортним средсвима; јак увоз са стране одржава цену.

Бакар. Целен је без стањности: час више, час ниже. На крају месеца је са 1½ ст. р. болом ценом према цени пр. мес. т. ј. са стерл. 54. 17. 6 у Лондону. „Tough cake“ стерл. 57. 10. 0 до 58. 0. 0, а „Best selected“ стерл. 59. 0. 0. — У Немачкој мансфелдски по 115 до 120 М. — У Аустрији: „Lake superior“ и „Hecla“ 142 К.; „Electrolyd bars“ 139 К.; мансфелдски 139 К. и „best selected“ 139 К.

Олово. Јако је тражено. У Лондону шпанско олово стерл. 11.10.0; енглеско у блоковима стерл. 11.11.3. У Аустрији — шлеско 34·50 К.

Цинк. Јако тражен. У Лондону стерл. 20.5.0—20.7.6. У Аустрији од 49—51 К.

Налај. У Лондону ст. 131.12.6. У Аустрији 318 К.

Антимон. У Лондону ст. 28.10.0. У Аустрији 62·50 К.

Жива. Добро је пролазила. Илриска стер. 25.4.6 од 100 кгр. франко Беч.

Сребро. У Хамбургу чисто 95—67·50 М.

Злато. Пропизведено је злата у 1902. год. у вредности од 300 милиона долара.

Угља. У Аустро-Угарској — пијаца редовна. — У Немачкој велика зимушња потрошња угља изазвала сада форсирану производњу. — У Белгији се једва подмирују потребе. — У Француској тражња угља велика; цена од 12·75—23 фран. — У Енглеској пијаца повољна, јер се за Америку спремају велике лифераџије.

Нове књиге.

Др. Сима Тројановић: Негдашња привреда и путови у српским земљама — поглавито на Копаонику 1902 год. У идућем броју приказаћемо ово марљиво израђено дело г. Тројановића, јер је од интереса за наше старо рударство.

Bordeaux, A.: Les anciens chenaux aurifères de Californie. Ann. des Mines. Paris. T. II. 9. livr. 1902.

v. Ernst, C.: Über den Bergbau in Laurion. B. u. H. Jahrb. v. Leoben, Bd. 50 Heft 4. Wien. 8. Fig. Pr. 3 M.

Küspert, F.: Die Entstehung des Erdöls und seine künstliche Darstellung. Grazer Montan-Ztg. 1902.

Weinschenk, F.: Grundzüge der Gesteinskunde. I. Theil: Allgemeine Gesteinskunde als Grundlage der Geologie. Freiburg i. B. Herder, 1902. Pr. 4 M.

В Е С Т И.

Подрински Рудници. Крајем 1900. год. обустављена је радња у Подринским Рудницима што је било неких изгледа, да ће се они издати под закуп једној финансијској групи, под именом Рихард Израел из Берлина, која је за њих добила опицију од стране државе. Али у преговорима са овом групом није се дошло ни до каквог споразума, јер држави нису конвенцирали услови, које јој је она понудила. За то се две прошле године остало без рада у овим рудницима. И ко зна, докле би тако остало, да данашњи министар народне привреде, г. Љуба Новаковић није осетио народно-економску потребу, да се у Подринским Рудницима настави државни рад. С тога је за хвалу и поштовање ово дело господина министра, што се је заузeo и понова оживео руднике, који су економски одржавали једну читаву насеобину, а својим богаством ујемчавају трајан опстанак једног читавог краја!

Нова управа. На предлог господина министра народне привреде највишим указом Његовог Величанства Краља Александра I. од 30 пр. мес. понова је образована рударска управа у Подринским Рудницима са седиштем у Крупњу. За врипоца дужности управника ове управе постављен је г. Драгутин Р. Степановић, рударски инжињер.

Мајдан-Пек. На крају 1900. год, држава је била приморана, да свој рудник у Мајдан-Пеку одузме од дотадашњег закупца г. Шодоара из Беча, пошто овај није испуњавао обавезе према држави, које је на себе уговором примио. И поред наших тешких финансијских прилика, она је била у стању да сама овај рудник предузме у експлоатацију, бар у толиком размеру, у колико су јој за то давала могућности његова богата рудништа. За таје радове, који би стајали у пропорцији пропорцији према пространству и издашности мајдан-пекских рудништа, она није имала средстава. С тога је у интересу веће радиности, издала Мајдан-Пек крајем прошле године понова под закуп. Нови закупац је г. Др. Шене из Бристола. Са њим је закључен повољнији уговор по државу, но што је то био случај са досадашњим закупцима; а поред осталога, у уговору је предвиђен минимални капитал од 1000.000. динара, који је дужан закупац у рад уложити. Доцније ћемо о овом закупу опширније проговорити.

Синдикат за експлоатацију Мајдан-Пека. Заузимањем г. Шене-а, закупца Мајдан-Пека, последњих дана образован је у Брислу синдикат за експлоатацију Мајдан-Пека. Том приликом дефинитивно је утврђен за председника синдиката г. Фромон, сопственик великих угљених рудника у Мустију на Самбри у Белгији. Познајући г. Фромона, не само као великог капиталисту, но и иначе као озбиљна и духовита човека, можемо само честитати српској држави на овако досгојном представнику једног великог предузећа у нашем рударству. Сем тога, у овај синдикат примљен је и наш уважени грађанин г. Максе Антонијевић, који је, дугогодишњом истрајношћу на изучавању прилика за подизање домаће индустрије, највише допринео, да се образује један овако моћан синдикат за наше послове.

Угљени рудници код Алексинца. Г. Апел, индустријалац из Алексинца има две руд. повластице за експлоатацију угља у близини Алексинца. Поред својих других индустриских послова успео је, да па својим рудницима открије простран слој добра, мрка угља. Уверен, да па овако повољном терену треба отворити модерну експлоатацију угља, која би доносила и већу продукцију, а обрван старошћу, није се могао одважити, да сам у овакав посао улази. С тога је за то, заузимањем г. Максе Антонијевића, ангажовао г. Фромона, представника мајдан-печког синдиката, који ће у ово предузеће уложити 1000.000 динара и рад отпочети априла ове године. —

Печка повластица. Г. Г. Карл Дириберг, С. Минх, А. Озеровић и пок. Ст. Р. Поповић имали су искључиво право истраживања злата око Нереснице на Пеку у срезу Звишком, окр. пожаревачком. У последње време показали су истражним радовима тако повољне резултате, да су задобили једну јаку финаниску групу енглеску за експлоатацију златоносних рудника и алувијона на овом терену, за што ће добити од државе и повластицу на великом простору. Ово друштво улаже $7\frac{1}{2}$ милиона динара у ово велико рударско пр дузеће.

Расправе, писма и т. д. ваљи слати уреднику
на његову адресу.

МЕХАНИЧКО-ТЕХНИЧКА РАДЊА
СОФРОНИЈА ЈОВАНОВИЋА И БРАТА

КОЛАРЧЕВА УЛ. (ТЕРАЗИЈЕ) БР. 4
ТЕЛЕФОН Бр. 35.

Стовариште прибора за парне млинове
и машине

Прибор за водовод
Прибор за грађевине
Прибор за громобране
Прибор за електрично осветлење
Разни шмркови за бунаре
Црева од каучука и кудељна итд.

Примамо поруџбине у делокругу технике и машинерије и стојимо са пртежима и близким обавештењем на услуги.